

~~Stur~~
Stur

Þótt kóngur fylgdust allir að,
með ándi 'og veldi hann,
þeir megnundu eigi hirt minsta blá,
að myndu' á blómi snánu.

Bamasogur

I.

1

Þrangur nokkur (Ólafur, sonur Maríusar Ólafssonar í Reykjavík) var í 10. ári og sandisvæjum í brandsólu-
lífi.

Kona nokkur spurdi hann:

"Fördu nú ekki eitthvert kaup þarna í lífinni,
Óli minn?"

"Já, ég fæ mikið kaup."

"Hvað mikið?"

"Tölf krónur í mánuði!"

"Og ekki er það nú mikið, en hvað gerirðu
svo við það? Kaupir þér eitthvað gott, eða ferir
aðgönguvinna á þú ein, og hvers krattámsir?"

"Jei, nei, þabti og mamma fá það altsaman!"

"Þomaleyst er það fallegt af þér Óli minn, að láta
þau fá það, því þau eru svo fáfóti og eiga svo mörk
börn."

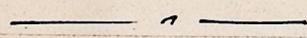
"Já, en ég fæ líka allt hjá þeim, sem ég þarf með!"

Börn þau, er dóttur í barnaheimili Odd Fellowa
sumarið 1932 voru búið að dvelja þar um
hálfsmánuðartíma þegar svo bar við að Jón Pálsson
komi þangað austan frá Stokkseyri og náttvari sig í

barnakeimilinnu. Þóttu síðar kom maður einn þangað og spurdi notkunn barn, er viðstóld voru í þessa línd:

"Kannu nín ekki einhver leikur hingað til ykkar úd og úd?"

"Áei, enginn, nema hann Jón Pálsson. Hann var hénna eina nótt nýlega og soaf þá í leikunishætturinn."

Þú ný litla Þorfa dóttir, upspeldist barn Jóns Pálssonar og Finnu Ódálfsdóttur, var í 7. ári og hélt hún, eins og önnur börn, Þstundaginn há lidlegan með nojum óstumpotunum í drengina. Þú hvöldid var faldinn þáð, hversu hún og önnur börn hefðu stámt sé vel um daginn og spurdi hún þá:

"Anna mín! Ek etli annar í östun á morgun?"

Eg var gangi hjá hásinu nr. 2 við Baldursgötu og sá þar svartan kott, svo léttan, "Kisa" minnum, að eg var samþjórður um að þáð væri hann og sagi því við felpu sína í 5-6 barnahóp: "Hvæð er þetta? Ek kotturinn okkar káminna hingað?" "Áei, nei," sagdi felpun, "þessi"

Köttur er in hrisinn því arna!"

Háði og svo í Kottinu, skodadi hann í Krók og Kring, en þótt
 ég vori ekki alveg eins viss um að þetta minni köttur, eins
 og var áður, átti ég bást með að trúa því hversu líkri þeir
 vori, þessi köttur og kötturinn minni: Skógulajid eins,
 samna greindin stæin in augnum boggja og hvítu blætt-
 imin í öllum fám og í höttum alladema í Gáðum.
 Eg spurdi því þelpuna, sem sagdist vera Tára að aldri og
 dótti Endu. Björnssonar frá Gerðum í Gardi:

"Hvernig veistu að þessi köttur í heima herna? Hefirdu
 þessu hann lengi?"

Þelpau varð nýgj alvarleg í svörum og sagdi nýgj
 Kofrostimlega:

"Já, já; mi skal ég segja yður: Hann Þorsteinnur Jónsson
 bankaritari í Landbankannum fann einn sinni flakings-
 Ketting, óstóps magran og lastburða og tótt hann hain til
 sin og ót hann upp og fót vel meðan, því honum þyfir
 svo vort um Ketti og Konnum hans líka; þau elsthal alla
 Ketti. Þessi köttur, sem þau ótu upp, átti 90 Kettinga
 og hann var anna -- nei, hvar er ég að segja! -- hann
 var langannur á þessa Kattar." --

með þessu þótti mér þelpau fara svo góð kott fyrir máli sínu,
 að ég sleppti Kettinum og dádist ég niðri með sjálfum mér,
 að flöggsleggi þelpunnar og einardleik.

Framhald á bl. 21.

15. Sept. 1932

Jónalund

Fátökur drænger nokkur sat við rímu ormu sinnar
sem lá fyrir laudannu.

"Hvað ottli verði mi um þig, elstern drængerinn minn,
þegar ég fell frá?"

"Ó, settu það elli fyrir þig anna minn," sagði drængurinn,
"ég fer eitthvað út í veröldina til þess að minnirni
mér svo niðrið gull, að ég hafi alla vasa fulla."

"Viltu þá uppstýlla síðustu ósti minna áður en ég dey og
lofa mér því," sagði gamla konan, "að þú komir að taka síð-
ustu andvörpin, "að þú stulir aldrei gefast upp eða hætta
við þá leit, fyr en þú hafir fundið hjá hreina gull?"

"Já, því skal ég lofa þér," elstern anna minn," sagði drængurinn
eintoglega og álvæðid og tók ^{hina} stíðnada hönd ormu
sinnar, sem andadið að fám augnblíðum líðnum. Hinn
dó rólega með augnblíð brot í vörum og fullviss um að
drængurinn hennar, sem lofordid gaf og ávalt hófð, verid
henni svo góður, ummudi enda þetta hátiðleg, loford sitt,
því vóðt fór drængurinn af stad og lagði líð sína út í
hina ókunnun, vídu veröld. Hann fór víða, langan og
stuttan daglíðit, yfir fjöð og fjumindi, upp og ofan háan
og brattar bráðum, háan hlíðar, yfir stóran elfur og
fljót, sendna stórgrytis mela, aur og edju og hvar

sem hann bar að gæði þá hann var vinnu og laud
fólki aðstoð sína og ávallt varð honum vel til. Ein-
hverju sinni réðist hann til bónda notkunar og var
hjá honum að statti og steypnu hvidingju.

Að notkunum sína lúnum, kom hann að máli við húsbonða
sinn og lét hann skilja á sér, að mi vildi hann fara úr
vistinni hjá honum, því sig langaði til að standa sig betur
nu í heiminu.

Bóndinn rétti að honum kaupid - en það var gullpen-
ingur - og þakkaði honum fyrir vinnuna.

"Heydu, bóndi sell!" sagði drengurinn, "ertu mi
viss um að það sé hræint gull í peninginum þeim arma?"

Bóndinn yppsti óxlum og sagði hálfkuldalega: "Hræint
gull? Eg geri ráð fyrir að peningurinn sé ósvikinn, og
féldi hann hjá ógæðar mannum fyrir mál."

Drengurinn stóla gullpeningum í vasa sinn og fór leiðar
sinnar, eitt hvort út í lína veldu veröld.

Þá bar drengurinn að gistingu stað einum og það þar um afvinnu;
hann var látinn hjálpa til í fjósinu og fjárhésum og mi fór
sem fyr, að þegar hann var búinn að vera þarna notkunar sína,
langaði hann að fara lengra út í veröldina og húsbonði
hans borgaði honum kaupid með gullpeningi, einu og hinni
bóndinn, sem hann var hjá síðast.

"Geturdu sagt mér," sagði drengurinn, "hvert þetta er hræint"

gull?" og kaupadi gullpeningum í lofa sínum.
 "Hun", sagði ~~bóndinn~~ gisti hússeigandinn þurloga,
 "Eftir hann sé ekki líkur því sem gullpeningar eiga
 að vera? Eg stífti hönnu við hesta salann, og sem
 þrálendi inn í mig draghalti hryssu.

"Jaja, jaja!" sagði drengurinn og stóls þeimingum
 í vasa sinn og lagði af stáð lengra og lengra út í hinni
 vinda veðöld.

Þoo gefli það upps og niður með atóiminnu: Hann fól
 vinnu við og við og hær og hvar og alstadar fólks hann gull
 þening í kaup sít, alstadar spreddi hann hvort í þeim
 veri hreint gull og alstadar fólks hann sama svarid, og
 það voru þara venjulegt gull, eins og gull ekki að va
 og ekki aðmóisi; þessi máður hafði þenjid hann upps
 meðlag með Herlingummi samþjá hönnu var, stórríki en
 famlanssi eðliju; hinni kvadst hafa þenjid þeimingum
 þjá okkur Karlinnu o.s. f. Það var svo sem enginn
 vafi á því, að þeimingurinn var ófalsadur, hvar sem hann
 lét hann af hendi; hit þenjist þeim minna um, hvort
 í hönnu var hreint gull, heldur blandad, lögjilt gull
 og það var þeim nój; en drengurinn var ekki sanna með
 það, því hann mundi vel eftir lofordi sínu, við hinni
 deyjandi minnu sína; hann vantið um sórninnu.

Og úr lagdi hann land undir fót, langt, langt út í

heiminu, enz hann kom á óþekktu stadi, sem eiginn
hafði haft svo mikil við að nefna þá nöminu nöfninu

Þá var það einhverju sinni á fögrum sumarmorgni, að
hann drattadist þreyttur eftir veginu. Áminnum var
heidur og blár, fuglarnir sungu og blómin á eigin óng-
und af setasta ilmi. Metir honum þú madur, sem spyr:
"Hvadan er þú kominn að, svo langt út í heiminn
og að hverju erku að leita?"

"Ég er eigindoga á sefjeldu flakki að leita mér atvinnu,"
sagði drengurinn, "því ég ölla á minnima mér heind gull."

"Jója," sagði óstinni madurinn, "það kemur í sama stad
niður, drengur minn; gullid sem ég á og get látið
þig fá, en alveg einu gott og gull hvera annars, því ég
heiti Gledi. Ef þú vilt sýngja fyrir mig alla þá gledi-
söngva sem þú kaupt, hefistu inn umid þér gull-
þening frá mér."

Óg drengurinn tók nú til að sýngja öll þau gaman kvæði og
vísur, sem hann hafði lort heima hjá sér og hann hásong úr
og tralladi öll danslögjin, sem hann kunnir, enz hann var orðinn
þurr og há á verkunum. Fullþeningin fékk hann og gefið
svo leidar sinu ar.

Þá var það dag einn, að hann hóf að fram eftir stéttum
veginnu, að hann sér mann einn stómt framundan
sér. Madurinn bar tvo þoka á bakinu, svo þungu og

of stóra, að þeir drögust með jörðinni. Drengurinn dró
 mannum uppí og bauð þorum að létta leyri hans, með
 því að bera e. m. k. annan þokaun lálitid spottakorn.
 "Hvæðan þer þig að svoa laugt út í heiminu?" spurði
 ferðamáðurinn með þungu þokaun too, "og að hvegiu leitar þu"
 "Ég ferðast víðsvegar til að leita mér at vinnu, svo ég gæti
 minn umid mér kræint gull", sagði drengurinn.

"Það kemur þá í sama stad niður," sagði óttunnis máðurinn,
 "því ég er Tinnur, og gullid mitt er, alveg ein
 gott og hinnu. Ef þú vilt bera annan þokaun minn, skal
 ég láta þig fá gullpening, því þú hefir þú minn fyrir þinnu."

Drengurinn bar nið þokaun, en þau var orðinn svo
 þreyttur, að knó hans litruðu og þak hans boguadi, og
 þann spurði óttunnis máðurinn, hvort elsti vori nið. Kominn
 hinni til að tulla sér á niður lálitla stund og hvíla sig.

"Nei!" sagði máðurinn. "Veigta elsti að Tinnur má
 aldrei halda kyrru fyrir."

"En hversvegna eru þú að dragast með þessa þungu þokaun"
 spurði drengurinn.

"Það get ég sagt þér," sagði óttunnis máðurinn. "Óttunnis þú
 er dótinn og vöxturinn og gullid allt sem þú hefir hafi
 hinnu migu megi, en í þokaunum, sem þú hefir á, er
 státt og fyrirbodi ellinnar; hinar djúpu hraektur og hún
 silfurhvíta hár, en í þeim þokaun."

Of drengurinn hétt afraun og bar þóttamur umg hann félt
hinn musanda gullpening.

Svo var það kvöld eitt um sólarlagið, ^{er} hann var orðinn
sárþreyttur og líinn af göngunni, að hann mæti einu
öfnumum manni.

"Gott kvöld!" sagði drengurinn. "Hóðan komur
þú, Karl minn", spurði öfnumi mædurinn.

Drengurinn sagði honum allt hið sama um ferda-
lag sitt og það sœu hann leitadi að.

"Heint gull?" sagði mædurinn, "það getur þú fengið
hjá mér, því ég er Sorgin, og vil þú þá hafa upp fyrir
mér allar þær sáru endurminningar sem þá völdu
þér tárur, þá stóltu þá þessum gullpening, sem
ég held á hér í lófanum."

Drengurinn tók ni allar rannir sínar og sorgin,
smáar og stórar, svo að tárur tindruðu í augum hans:
Hann mintist þess ni, að einu sinni lýndi hann einu og
stóla bókinu sínu, svo að hann félt ákúrur fyrir það er
heinn kom og vitanlega mintist hann ymislegs annars,
sem mérni missir var að.

Gullpeninginn félt hann og ni var hann viss um að hann
hefði um umið sér hið breina gull, sem hann sífellt hafði
verið að leita að, og ni áleit hann að þessu vörð fyrir
sig að vera í þessu flakki langur. Hann setti þó

nodau við vegarbrúnnina og naut kveldkyðarinnar, um
leidd og hann veitti þessum fagra gullpeningi í láfa sínum
sem Sorgin hafði rætt að honum og hann hugsaði í þessu
leidd:

"Marga gullpeninga hefi ég nú eignast um dagana og nú
er ég orðinn gamall maður og veit ég nauðugt hvernig
ég hefði orðid það. Jái, maður efur er löng og ég hefði
verid á sífeldu ferðalagi og ávalt reynt að hegða mér
vel, vera trúr í stöðu minni og hjálpa öðrum. Fyrst voru
það yfirir menn, svo var það Gledin, þá Finnis og
nú síðast Sorgin, sem öll og hvert um sig lausnu
mér störf míni með gullpeningum og þessi síðasti
— sá, sem Sorgin borgaði mér með — held ég áreiðna
lega að sé sá fegursti, og nú hafi ég klotid krúnt gull."

En þegar hann sat úr þannig og hugsaði, kemur ó-
kunnur maður til hans og heilsar með þessum orðum:
"Fridur sé með þér!"

Felturninn tók þennan mann tali og vart þess brátt var
að hann var frumur unkomulíill og hafði það fyrir atvinnu
að steyppakerti og að hann ferðadist víðvegum til að
selja þessa vöru sína, Kerlin.

"Eg sé að þú ert með peninga," segir óþinni maðurinn
"Það er farið að róta/va og vör þín gótt fyrir þig að geta
bruggð upp ljósi, þegar nýrkerid steller á. Velstu atla"

gjöra kaup við mig og fá þér eitt kerki?"

"Satt að segja," sagði þjálfrinn, "er ég nú binnur að ferðast hringinn í kring um jörðina, í þessu tilgangi sínum að eignast þessum pening, en svo setthist ég henna til að athuga til hvers ég ætti að nota hann svo, að mér yrði mest og best gagn að honum; það er satt, sem þú segir, það fer ódrami að dimum og því ætti ég þá stóla að kaupum að þér kerki, til að lýfa mér með, eins og að kaupum eitthvað annað að ódrami, sem ég hefði mátt e minna gagn af?"

Hann gaf því Óðnum mannum kreina gullid sem hann átti!

En um leid og Óðnumi mæðrum kvæði hann varð honum leifid upp til hvers og sá hann þá stíva undi ljóstring myndast um höfuð hans og eini, sem lýfti á alla vega út frá honum en hann bar við kreina Welðhinnisinn og þjálfrinn sagði ósjálfhátt við sjálfan sig um leid og Óðnumi mæðrum leid eini og ljós língra fram á veginn:

"Hafi þetta nú verið Jesús Kristus - og það hefir á eiddalega verið hann - þá veit ég að gullþeringurinn minn er í góðum höndum!"

Hann sat nú við vogarbrúna og heyradi um það eitt, hveit nú stöfði halda. Hann heikkti ni á kerkinu sínu og sýndist það lýso sér svo bjart og skott sem vörspad ein af stjörnum guds, sem minti hann á Jólakvöldin þenna, þegar hann var með ljós í höndum í hinni fátalllegu

Stofu þeirri þabba hans, mómmu hans og ömmu.
 Hi var Gledin, sem bad hann að syngja, gleymd, Sorgin
 sem hann grét af og Þúsinu, sem lagdi í hann þinn
 þungu beyrdi sína, ~~sem var~~ ^{hætt var þetta} hertíð, og mi stardi
 hann í ljósid og sá í þósi speglark hús mildes
 ásjónu ömmu sínnar. Hann hugsaði öða réttan, sagði
 "Já, mi hefir mér blotuark hid hreina gull og óg hefir
 varid þósi vel: Eg keypti fyrir þad hid stórnandi ljósi
 en hvert á óg mi að halda annu min?"
 Og þó hann heyrdist annu hús svar þómmu og segja
 "Ljósid minn leidda þig!"
 Og ljósid leiddi hann til gerda.

Gandi bóndain gekk kveld eitt út á tímum sítt og síðan um allar enjamar, til þess að athuga, hvað sprettummi leid og sá hann, sér til mikillar ánægju, að ávöxtur jandarninnar mundi fara honum mikla blessun í búið sumarið það.

Meðan hann var í þessu eigi, alinn og athugandi um sínu hag, komu tvær kolsvartir og gljáandi hrafnar fljúgandi og settust á sína steinmjössa hvor rétt hjá bóndanum, þar sem hann sat í hraunjandrinum sem lá milli hinsins og enjanna. Hrafnarnir fóru að stíra saman:

„Ó, hvað það er allt fallegt og indelt héra,“ sagði annar þeirra, „það verður borið og heyrst þú héra í á,“ sagði hinn, „en það gagnar nú bóndanum þeim anna fremur lítill, því dauðinn, sem við fljúgum fram hjá ádan, var einmitt á leiðinni til hans.“

Það þaut í grasinu og fuglarnir flugu á brott.

En bóndanum var fremur hvefist við að heyrja það sem hrafnarnir sögðu, sem von var, en svo áttadi hann sig og reyndi að kalla á eftir hrafnunum og fá að vita hvernig á því stödi að dauðinn stæði að heimsóli þann, einmitt nína, þegar hann kandi sér einstíls meins

og vori svo gláður með líf seth og líjór sín, en það var um seimau; hann náði elsti í kragana, því þeir voru konnir svo laugh út í geiminn, að hann sá þú aðeins einu og smá pómblata bera við loftid umi sálarlagid.

Böndum flýtti sér heim og um í t & l; þar fóls hann allt seifrid, som hann átti í kistubotum umu, þe eif í einhveru nestis-böta og þauk sidan af stad að heimann frá sér. Hann hljóp einu og fotun fozudun, yfir stokka og steina og hvað sem fyrir var, umz hann gafst upp. Þá sagdi hann við sjálfan sig:

"Þó ég mæ reyni að flýja dauðann, er mér til lítils gagns að hlaupta svo undan honnum að ég springi."

Þótt í þessu metir hann gömlum Karli og seyrir við hann: Gott kvöld, gamli minn! Gætti vottu ég að þú hafir séð dauðann í leid þinni þingad?

"Lýst þú spyr mig", sagdi gamli Karlinn, "þá man ég það minna, að ég ^{sa} mætti manni notikvinnu, sem ég góti bozt þess að hefði veid hann; hann var svo sterkinu."

Böndum þróttu við og sagdi, með öndina í hálsinum: "Ef hann kemur herna oða lítill þing að máli, þú blessaður regndu að kaffa fyrir honnum með einhverju nióti, því ef þarf að halda ofran og flýta mér!"

"Ja", sagdi gamli Karlinn, "ég stal gens það, eftir því"

"Heydu Nordavindur! Sástu nokkuð til Londa dandans
á leið þinni hingað?"

"Áh!" svaradi vindurinn; það er hróttur í mér em-
þá, af Kuldanum sem stóð af honum."

"Þú verð ég em að halda áfram," sagði bóndinn, "en
ef hann fer hér um, þá bíð ég þig að blása svo
hart að honum, að fót hans seinkli sem mest."

"Það er hogdaleitur fyrir mig," sagði Nordavindurinn,
en ég er elski vanur að gjöra neitt fyrir aðra, án þess
að taka borgum fyrir og firi lot ég mér neyja að taka
af þér húfuna þína. Þú getur verið berhöfður!"

Þanna veltfangi rélf vindurinn húfuna af höfði
bóndans og lét sér að henni uppi við steyin.

Bóndinn hráðadi sér nú sem mest hann gat og
lá nið leið hans upp á ofurhátt fjall. Hann varð að
vísu fer eftur mig og við að klifa fjallbrattann, en nið
gaf hann sér engan tíma til hvíldar. Því herra sem hann

engann eyri-
sælfrid er farið
vera niðarlaus
og berhöfður
í þessari þokul-
aðu. Það er
Hvíðvoulsp!

Kornst upps eftir fjallinn, því meira juknuð snjó þyngd
sem á út og á inn hafði kryngr niður og oddur að
hinum eilífa, dríphvíta jókali. Þegar hann loks
næði upp í jókultindum sagði hann við sjálfan sig:
Hingað, svo hátt upp í þann heljar Kulda, sem hér er,
ogar dandinn sér elski að elta mig! En að síð nið
En þanna, hást í jókultindinum, sér bóndinn, sér til

snúskellar undrunar, namn einu þorna í móti sér,
sem heilsar honnu í þessa leid:

"Guds fríður sé með þér! Eg sé að þú ert þreyttur,
Komdu til mín, ég skal hjálpa þér!" Ökunnugi
máðurinn tók bændann undir hönd sér og studdi hann.

Þeir héldu nið afan og leiddust, ung þeir komu að
kofa einum upp í jökul tindinum. Ökunnugi máður-
inn hlíði að bændanum, gaf honum af mat sínum og
bjó upp rúm handa honum.

"Hverrig get ég endurgoldið þér alla þessa góðsomi
þína!" spurði bændinn. "Þú ert ég heitur ^{af þreyttur};

ég er ^{eg man} allslaus; ^{eg man} siefrið farið, ^{eg man} eða mjúkra legurinn, síðan hún namna mín bjó ^{um mig} ~~með~~

er þinn matar-þegar ég var barn. Segdu mér nú, áður en ég sofna,
bíti gágber hver þú ert og hvað þú heitir."

höfðuðu ein- Ökunnugi máðurinn laut niður að ~~þynnu~~ bændanum
manni óþóll og hvísladi blíðlega í eyru hans:

"Jeg - er - laudinn sjálfur!"

ég er
allslaus;
siefrið farið,
er þinn matar-
bíti gágber
höfðuðu ein-
manni óþóll
inum. Þú
vo hitti ég
þig og
þú ert
að hjálpa
mér;